

Durf te dromen

Laat iedereen vrij,
maar niemand vallen

CONCEPT Verkiezingsprogramma D66 Tilburg 2022 - 2026

D66

Inhoud

Voorwoord Beppie Smit.....	3
Onze plannen op één A4'tje	4
En zo doen wij dat.....	5
Iedereen een woning	7
Slim aan de slag voor het klimaat.....	9
Werken aan een nieuwe economie	11
Gelijke kansen bieden.....	12
Tilburg is van en voor iedereen	14
Gezondheid én geluk blijven voorop staan.....	16
Altijd wat te doen in Tilburg	19
Kunst en Cultuur in een #stadvanmakers.....	21
Bouwen aan de toekomst	22
Een groene omgeving.....	24
Goed op weg	26
Veilig en gelukkig in Tilburg	28
De twee kanten van digitalisering.....	29
Versterk de lokale democratie	30
Een verantwoorde boekhouding	32
Colofon.....	33

Voorwoord Beppie Smit

Beste lezer,

Politiek begint met idealen en dromen over een betere wereld. In ons geval dromen van een mooier en beter Tilburg, Berkel-Enschot, Udenhout en Biezenmortel. Maar politiek is ook keihard werken om die dromen waar te maken. Elke dag opnieuw. De afgelopen acht jaar hebben we dit gedaan als grootste coalitiepartij. We gaven richting aan de koers en ontwikkelden Tilburg tot waar we nu staan. Graag houden we ook de komende vier jaar deze koers vast.

We droomden over een Tilburg vol zelfvertrouwen. Een Tilburg waar Tilburgers trots op zijn. Over een Spoorpark van en voor iedereen, over een bruisende haven en spoorzone, over een levendige culturele sector, over fijne wijken en dorpen met mooie mensen en over een inclusief Tilburg met kansen voor iedereen. En wie vandaag de dag door onze gemeente fietst, ziet dat het steeds meer werkelijkheid wordt.

Steeds meer mensen komen naar Tilburg om een kleur toe te voegen aan het geheel: studenten, dorpsbewoners, asielzoekers en arbeidsmigranten wonen en leven zij aan zij met geboren en getogen Kruiken en Kruikinnen, die zelf ook allerm minst eenvormig zijn. Dat vinden wij een rijkdom. In een samenleving vol verschil is gelijkwaardigheid en streven naar rechtvaardigheid de basis om uitdagingen aan te gaan. Met het bieden van kansen aan de voorkant voorkom je veel problemen die om moeilijke oplossingen vragen.

Dat is de visie waarmee D66 Tilburg al jarenlang vormgeeft aan de stad. En daar gaan we de komende jaren graag mee door. Met extra aandacht voor de uitdagingen van deze tijd, zoals de enorme groei en de gevolgen van de coronacrisis.

Dat betekent dat we genoeg woningen willen realiseren om iedereen een passende en betaalbare plek te kunnen bieden in een prettige omgeving. We moeten snel stappen zetten met verduurzaming om de opwarming van de aarde tegen te gaan, maar ook de economische kansen pakken die daarmee gepaard gaan. En meer dan ooit voelen wij de noodzaak om iedereen gelijke kansen te bieden om voluit te leven.

Dat is de politiek die omkijkt naar anderen en verder kijkt dan morgen. Dat is de politiek waarmee we jarenlang als grootste coalitiepartij het verschil hebben kunnen maken. En dat verschil maken we samen met en dankzij u.

Doet u ook de komende vier jaar weer mee?

Hartelijke groet en veel dank,

Beppie Smit
Lijsttrekker D66 Tilburg

Onze plannen op één A4'tje

De laatste jaren heeft D66 Tilburg als grootste coalitiepartij een groot aandeel geleverd aan de ontwikkeling van de gemeente Tilburg. Maar we hebben nog voldoende dromen te realiseren. Met uw stem zetten wij ons daarom de komende jaren in voor...

...een fijne woonplek

- In totaal realiseren we 25.000 woningen tot 2040, waarvan 3.000 in onze dorpen. We zorgen voor een passende woning voor iedereen.
- We blijven investeren in grote gebiedsontwikkelingen. De komende jaren willen we aan de slag met Stappegoor, het Kenniskwartier, het Museumkwartier, de Kanaalzone, het Stadsforum en de Koningswei.
- We maken ons hard voor een levendige gemeente met volop aandacht voor kunst en cultuur, ruimte voor sport, ontmoeting en bruisende plekken met horeca en recreatie.

...een duurzame toekomst

- We investeren structureel in een inclusieve energietransitie. We zorgen ervoor dat iedereen mee kan verduurzamen, ook als je zelf de middelen niet hebt.
- Tilburg is volledig circulair in 2045. Dat is vijf jaar eerder dan de landelijke ambitie.
- We verbeteren in elke wijk samen met de bewoners de klimaatadaptatie, bijvoorbeeld door meer groen toe te voegen en koele plekken te creëren.

...gelijke kansen voor iedereen

- We zetten ons in voor een rijke schooldag, waarbij je in de eigen buurt kennismaakt met gezonde voeding, met sport en cultuur, natuur, taal en huiswerkbegeleiding in frisse en energieneutrale gebouwen.
- Wij staan voor een samenleving waarin iedereen zichzelf kan zijn en waar geen plaats is voor racisme en ongelijkheid.
- In Tilburg krijgt iedereen de zorg en ondersteuning die men nodig heeft. Een goede start zorgt voor een goed leven. Daarom investeren we in gezondheid en een zeker bestaan.

Waar gesproken wordt over Tilburg bedoelen wij de gemeente Tilburg, bestaande uit de stad Tilburg en de bijbehorende dorpen Berkel-Enschot, Biezenmortel en Udenhout.

En zo doen wij dat

D66 vindt de manier waarop politiek bedreven wordt van groot belang. Vandaar dat wij het belangrijk vinden om op te schrijven hoe wij in de politiek met elkaar omgaan om samen onze dromen waar te maken:

- **Respectvol:** erkennen van elkaars waardigheid en rol, respecteren van verschillende zienswijzen.
- **Tolerant:** erkennen en laten bestaan van verschillen en openstaan voor andere overtuigingen.
- **Zorgzaam** en sturend op **impact:** alert zijn op wat nodig is, initiatief nemen en helpen.
- **Toegewijd:** betrokkenheid tonen en bijdragen aan het gedeelde belang.
- **Verantwoordelijk:** het goede doen en voorbeeldgedrag vertonen.
- **Geduldig:** kalmte bewaren, het overzicht behouden en tijd nemen voor beeld- en oordeelsvorming.
- **Rechtvaardig:** handelen naar wet en wijsheid voor alle Tilburgers.
- **Inclusief:** Tilburg is van en voor iedereen. We maken ons hard voor inwoners die worden weggezet, gediscrimineerd of wiens stem niet wordt gehoord.

We vertrouwen erop we dat elke Tilburger de regie kan nemen over zijn of haar eigen toekomst. Betrokkenheid, verantwoordelijkheid en zelfbeschikking in plaats van 'afwachten waar de overheid mee komt'. Wij geven ze daarbij het duwtje in de juiste richting en kiezen voor preventie in plaats van repressie. En dat geldt voor bijna alle domeinen, we kiezen voor actie aan de voorkant van het proces, in plaats van reparatie achteraf. Dat is veel efficiënter! Of het nou gaat over veiligheid, gezondheid, schuldsanering, arbeidsparticipatie, de energietransitie of onderwijs.

Dus zo doen we dat: investeren in plaats van bezuinigen, voorkomen in plaats van genezen, innoveren in plaats van ouderwets voortmodderen, onderwijs in plaats van leerachterstand, acteren in plaats van reageren, belonen in plaats straffen, stimuleren in plaats van handhaven en participatie vooraf in plaats van achteraf meegenomen worden. Dit is de overtuiging waarmee wij politiek bedrijven, dit is de relatie die we willen met de stad en de dorpen, met onze inwoners, ondernemers en iedereen die Tilburg elke dag weer een beetje mooier maakt.

Onze dromen voor Tilburg

1 Iedereen een woning

2 Tilburg gaat de komende twee decennia fors groeien. Tot 2040 is er behoefte aan nog eens circa 25.000 woningen,
3 waarvan circa 15.000 in 2030. D66 Tilburg ziet dit als een enorme kans om Tilburg socialer, duurzamer en vitaler te maken.
4 Hiervoor zijn scherpe keuzes nodig. D66 wil de focus leggen op het inbreiden van de bestaande stad, dorpen, wijken en
5 buurten. Zowel voor het bouwen van nieuwe woningen, als voor het aanpassen en herstructureren van bestaande woningen
6 en het transformeren van leegstaande (kantoor)panden. Dit betekent ook dat wij geen nieuwe grootschalige
7 woningbouwontwikkelingen toestaan in het groene buitengebied.

8
9 Door Tilburg van binnenuit te ontwikkelen ontstaan er tal van koppelkansen. Kansen voor doorstroming en een passende
10 woning voor iedereen, voor het herinrichten en vergroenen van de openbare ruimte, voor de verduurzaming van bestaande
11 woningen. Ook zien we kansen voor het stimuleren van gezonde, schone en slimme mobiliteit en voor het versterken van
12 voorzieningen en sociale structureren. We doen vooral investeringen in bestaande wijken en buurten, waardoor zowel
13 nieuwe als bestaande Tilburgers profiteren van de groei van Tilburg. We zien hiervoor nadrukkelijk kansen in de Naoorlogse
14 (PACT)wijken (Tilburg-West, Tilburg Noord en Groenewoud).

15
16 Participatie is voor D66 Tilburg het sleutelwoord om de grote woningbouwopgave succesvol te realiseren. We nemen
17 huidige bewoners en hun woonsituatie als uitgangspunt en werken samen met hen aan de vernieuwing van hun buurt. We
18 realiseren ons dat groeipijn en weerstand van gevestigde belangen horen bij 'een stad in groei'. We hebben oog en
19 aandacht voor zorgen en twijfels, maar staan tegelijkertijd pal voor het grondrecht dat iedereen recht heeft op een
20 woonruimte. Zo maken we Tilburg een thuis voor iedereen.

21 **Onze droom van Tilburg voor 2022-2026:**

22 *Nieuwe woningen*

- 23 • De komende tien jaar realiseren we minimaal 1.500 woningen per jaar.
- 24 • We bouwen met lef en zijn niet bang om de hoogte in te gaan. We bieden op aansprekende plekken ruimte voor
25 architectonisch aantrekkelijke hoogbouw en bouwen verder aan een skyline die past bij de zevende stad van het
26 land.
- 27 • We maken afspraken over de realisatie van nieuwe zogenoemde 'betaalbare koopwoningen' en voeren een
28 zelfbewoningsplicht en anti-speculatiebeding in bij nieuwbouwwoningen. Bestaande koopwoningen beschermen
29 we tegen opkoop door het invoeren van opkoopbescherming. Dit resulteert in meer woningen voor starters op de
30 woningmarkt.
- 31 • We realiseren minimaal 1.900 nieuwe wooneenheden voor studenten, met extra aandacht voor internationale
32 studenten. De realisatie van wooneenheden in een lager prijssegment vraagt extra inzet, bijvoorbeeld
33 onzelfstandige studentenhuisvesting. We zien hierbij een belangrijke rol voor onze woningbouwcorporaties.
- 34 • We vergroten het aantal middeldure huurwoningen en streven ernaar het huidige percentage van 10% aan
35 middenhuur per project te verhogen. We stimuleren woningbouwcorporaties om ook middeldure huurwoningen te
36 realiseren. Om misstanden op de particuliere huurmarkt aan te pakken continueren we Huurteam Tilburg. We
37 lobbyen bij het Rijk voor regulering van de huurprijzen in de vrije huursector.
- 38 • Tot 2030 realiseren we samen met woningcorporaties minimaal 3.000 sociale huurwoningen. We kijken hierbij ook
39 naar flexwoningen, tijdelijke woningen, woningdeling en woningsplitsing. Met woningcorporaties maken we
40 afspraken over het bouwen en verhuren van standplaatsen en woonwagens.

- 41 • We continueren de inzet op grootschalige huisvesting van arbeidsmigranten. Deze vorm van huisvesting is prettig
42 voor de arbeidsmigranten zelf en verlicht de druk op wijken en buurten. In Hart van Brabant-verband maken we
43 regionale afspraken over kwalitatief goede huisvesting.
- 44 • Om te voorzien in seniorenhuisvesting zetten we in op het levensloopbestendig maken van bestaande woningen en
45 stimuleren we doorstroming met nieuwe levensloopbestendige woningen in bestaande wijken en buurten.
46 Daarnaast stimuleren we nieuwe concepten voor wonen & zorgen, zoals Knarrenhof.
- 47 • We ondersteunen initiatiefnemers van nieuwe woonvormen (zoals *tiny houses* en collectief particulier
48 opdrachtgeverschap) bij het vinden van kansrijke locaties.

49 *Een gezonde woningmarkt*

- 50 • We zijn voorstander van kamerverhuur, maar stellen nadere regels om een balans te vinden in het aanbod van
51 betaalbare koopwoningen en het borgen van de leefbaarheid en sociale cohesie in wijken en buurten. We doen dit
52 in nauwe afstemming met studentenorganisaties.
- 53 • We continueren de door D66 Tilburg ingevoerde starterslening en hebben extra aandacht voor de overgang van
54 student naar starter op de woningmarkt.
- 55 • We bestrijden discriminatie op de woningmarkt. We verkennen effectieve maatregelen en denken hierbij onder
56 andere aan het invoeren van een verhuurdersvergunning en het inzetten van *mystery callers*. We veroordelen
57 zogenoemde '*Dutch-only*'-studentenhuisvesting ten stelligste en werken samen met onderwijsinstellingen en
58 studenten om dit te stoppen.

59 *Kansen benutten*

- 60 • We ontwikkelen een aanpak om leegstaande panden op beeldbepalende locaties te transformeren tot nieuwe
61 parels in wijken en buurten.
- 62 • Met een op maat gemaakte wijkgerichte aanpak verduurzamen we de bestaande woningvoorraad. Uiterlijk in 2045
63 zijn alle woningen van het aardgas.
- 64 • Door de coronacrisis is het thuiswerken sterk toegenomen. We onderzoeken de impact hiervan op toekomstige
65 woningbouwprojecten en onze huidige woningvoorraad. Denk aan de mogelijke behoefte aan extra (gezamenlijke)
66 werkruimtes.
- 67 • We bouwen aan gezellige, gezonde buurten met de blik gericht op ontmoeten en bewegen.

68 Slim aan de slag voor het klimaat

69 In 2045 is Tilburg klimaatneutraal. Dat wil zeggen dat we in Tilburg geen broeikasgassen meer uitstoten óf dat deze uitstoot
70 wordt gecompenseerd. Dat is het doel dat we in Tilburg met elkaar hebben gesteld en als D66 Tilburg gaan we daar vol
71 voor. We zien nu al de negatieve effecten van klimaatverandering, ook in Tilburg. Hevige regenbuien, langdurige droogte en
72 extreme hitte leiden tot problemen voor mens, dier en natuur. Op 10 juli 2018 was Tilburg zelfs de warmste stad van Europa.
73 Kortom: er is geen tijd te verliezen!

74 Het is dus bittere noodzaak om klimaatverandering tegen te gaan, maar het levert ook veel op. Denk aan nieuwe groene
75 banen, een comfortabele woning, een betaalbare energierekening, gezonde lucht en een groene leefomgeving.

76
77 Daarom kiezen we voor slimme maatregelen: maatregelen die goed zijn voor het klimaat én voor onze inwoners. Voor D66 is
78 het uitgangspunt dat iedereen mee moet kunnen doen en mee moet kunnen profiteren. Een aanpak met oog voor sociale
79 ongelijkheid, waarbij we een extra stap zetten voor mensen die niet vanuit zichzelf mee kunnen komen. We gaan meer
80 investeren in de energietransitie en maken onze leefomgeving klimaatbestendig. Daarnaast werken we toe naar circulariteit:
81 er bestaat straks geen afval meer.

82
83 Er zijn de afgelopen vier jaar grote stappen gezet, waardoor we de aanpak nu kunnen versnellen. Daarvoor zijn extra
84 structurele investeringen nodig. De huidige middelen in de begroting zijn nog niet in verhouding met de urgentie en de
85 omvang van de opgave, zowel wat betreft de energietransitie als klimaatadaptatie.

86 De droom van D66 Tilburg:

87 *Energietransitie*

- 88 • We maken werk van een inclusieve energietransitie. We ondersteunen en ontzorgen inwoners die niet zelf de
89 middelen hebben om actie te ondernemen. Zo kunnen zij profiteren van een betaalbare energierekening en pakken
90 we energiearmoede aan.
- 91 • We continueren het project 'Zon op je dak Tilburg'. Als gemeente ontzorgen we inwoners bij de aanschaf, aanleg en
92 het onderhoud van de zonnepanelen. Inwoners betalen een vast bedrag per maand dat lager is dan de besparing
93 op de energierekening.
- 94 • We ontwikkelen, in de geest van het project 'Zon op je dak Tilburg', een gemeentelijke ontzorgingsaanpak voor het
95 isoleren van particuliere woningen. Hierbij hebben we ook aandacht voor ventilatie en koeling.
- 96 • Samen met onze woningcorporaties ontwikkelen we een aanpak om versneld alle corporatiewoningen te
97 verduurzamen en te isoleren. We kijken hierbij ook naar het zogenoemde gespikkeld bezit: goedkope particuliere
98 woningen tussen corporatiebezit. We beginnen bij de slechtst geïsoleerde woningen.
- 99 • Samen met onze regiogemeenten in Hart van Brabant gaan we aan de slag met de uitvoering van de Regionale
100 Energie en Klimaatstrategie (REKS). We ontwikkelen locaties voor grootschalige opwek van duurzame energie
101 (windturbines en zonneparken) en een regionale aanpak voor de warmtetransitie. We pakken hierbij als Tilburg een
102 leidende en motiverende rol.
- 103 • D66 ziet in de energietransitie een belangrijke rol weggelegd voor lokale energiecoöperaties. De gemeente
104 ondersteunt energiecoöperaties en stelt hen in staat lokale energieprojecten te ontwikkelen.
- 105 • Mede op initiatief van D66 Tilburg is er een revolverend Klimaatfonds van 20 miljoen euro opgericht. Dit fonds
106 ondersteunt initiatieven die bijdragen aan het realiseren van de klimaatambities van Tilburg. Wij willen de omvang
107 van het fonds uitbreiden en onderzoeken hoe we het fonds nog effectiever en vaker kunnen inzetten.
- 108 • Samen met bedrijven werken we aan klimaatneutrale bedrijventerreinen. Hierbij zetten we niet alleen in op de
109 energietransitie, maar ook op klimaatadaptatie, biodiversiteit en een circulaire economie.
- 110 • We ontwikkelen per wijk een aanpak voor de warmtetransitie, het aardgasvrij maken van woningen. Waar geschikte
111 alternatieven nog ontbreken zetten we vol in op isolatie. We letten hierbij goed op de betaalbaarheid voor iedereen.

- We zetten in op actieve participatie van inwoners bij de warmtetransitie. Dit kan in de vorm van een burgerforum of via andere vormen van (digitale) participatie.
- Wij zijn zeer kritisch op uitbreiding van het Amerwarmtenet, omdat deze wordt gestookt op biomassa. Wij zijn voor de ontwikkeling van nieuwe duurzame decentrale warmtebronnen, de inzet op lage temperatuurverwarming, met aandacht voor transparante en eerlijke tarieven. Nieuwbouw sluiten we niet aan op het Amerwarmtenet, maar laten we in de eigen energiebehoefte voorzien.
- We maken in de begroting meer financiële middelen vrij voor de energietransitie en zorgen voor een structurele gemeentelijke financiering.

Klimaatadaptatie

- We continueren de inzet op klimaatbestendigheid om hittestress en wateroverlast tegen te gaan. Klimaatadaptatie is een randvoorwaarde bij de verdere stedelijke ontwikkeling.
- We maken plannen om in elke wijk de klimaatadaptatie te verbeteren. Bijvoorbeeld door meer groen toe te voegen en koele plekken te creëren. Deze plannen stellen we samen met de inwoners van wijken op en we koppelen hier een investeringsagenda aan.
- We maken afspraken met woningcorporaties om hun woningbestand en de leefomgeving klimaatadaptiever te maken.
- We maken in de begroting meer financiële middelen vrij voor klimaatadaptatie en zorgen voor een structurele gemeentelijke financiering.
- Waar mogelijk kiezen we voor meer stromend water in de stad, bijvoorbeeld in de vorm van fontein en andere waterelementen.
- We willen regenwater langer vasthouden en vertragen de afvoer ervan met behulp van groene daken en wadi's. We stimuleren om regenwater meer te gebruiken om tuinen te besproeien en wc's door te spoelen. Riool- en regenwater vangen we apart van elkaar op.

Van afval naar circulariteit

- We gaan naar een circulaire economie, maar voorlopig kan nog niet al het afval als grondstof dienen. We zijn voorstander van bronscheiding bij huishoudelijk afval vanwege de goede resultaten, de preventieve werking en de bewustwording. Mocht blijken dat nascheiding voor het milieu, gebruikersgemak en kosten significant beter is dan bronscheiding, dan staan we zeker open voor initiatieven op dat gebied.
- D66 Tilburg is ervoor dat de vervuiler betaalt, daarom willen we toewerken naar een systeem waarbij de hoogte van de afvalstoffenheffing afhangt van de hoeveelheid restafval die een huishouden aanbiedt (DIFTAR): hoe beter je afval scheidt, hoe lager je kosten.
- We betrekken scholen en maatschappelijke instellingen bij het vergroten van de afvalscheiding en de bewustwording van de kwaliteit en vervuiling van de ingezamelde grondstoffen. Daarbij willen we initiatieven vanuit de samenleving ondersteunen.
- We continueren de inzet van de Ja-sticker, de mobiele milieustraat, het circulair ambachtscentrum, de inzet van kringloopwinkels en het scheiden van GFT-afval in de hoogbouw.
- Omdat de druk op milieustraat Albion sterk is toegenomen nemen we maatregelen om de service voor bezoekers te verbeteren en de overlast van omwonenden te beperken. We onderzoeken of milieustraat Hoolstraat (Berkel-Enschot) vaker en voor meer afvalstromen en inzameling van grondstoffen kan worden ingezet. Daarnaast verkennen we samen met buurgemeenten de mogelijkheid om een derde milieustraat te realiseren.

152 Werken aan een nieuwe economie

153 Tilburg kent een historie van maakindustrie. Tegenwoordig is het economisch profiel breder dan dat, zoals circulaire en
 154 creatieve bedrijven en slimme logistiek. D66 Tilburg wil de economie van morgen stimuleren. Hierbij richten we ons op de
 155 thema's digitalisering, duurzaamheid en talentontwikkeling. We zien grote kansen voor (jonge) nieuwe bedrijven die werken
 156 op het snijvlak van deze thema's. Deze bedrijven brengen we samen in de Spoorzone en het Kenniskwartier, waar de
 157 economie van morgen zichtbaar vorm krijgt. De bedrijven op het duurzame, circulaire en groene werklandschap Wijkevoort
 158 maken gebruik van, en dragen bij aan, de ontwikkelde innovaties en zorgen voor echte werkgelegenheid. Dit is goed voor
 159 iedereen: er ontstaan nieuwe banen; direct en indirect, voor elk opleidingsniveau. Oude en nieuwe Tilburgers vinden werk in
 160 Tilburg.

161
 162 Een gemeente kan bijdragen aan een goed vestigings- en ondernemersklimaat. Het werkt nog beter als dat in regioverband
 163 gebeurt. Voor D66 Tilburg is een sterke lokale economie nooit een doel op zichzelf. We willen een economie die werkt voor
 164 de Tilburgers. Bijvoorbeeld doordat bedrijven bijdragen aan het versnellen van verduurzaming. Of door het verbinden van
 165 het bedrijfsleven met het onderwijs, ten faveure van beide. Door arbeidsplekken voor alle niveaus en door het aantrekken
 166 van bedrijven die een maatschappelijke bijdrage leveren aan de stad. De huidige arbeidsmarkt is aan snelle veranderingen
 167 onderhevig. Dat betekent dat inwoners in staat moeten worden gesteld mee te veranderen en nieuwe vaardigheden te
 168 ontwikkelen, of te verdiepen. Ook moet er voldoende ruimte zijn voor nieuwe initiatieven en ondersteuning voor
 169 (zelfstandig) ondernemerschap. De gemeente kan het ondernemers makkelijker maken door minder regels, meer maatwerk
 170 en ruimte voor creativiteit te bieden. En zoals de economie een belangrijke bijdrage kan leveren aan verduurzaming, kan
 171 verduurzaming zelf ook een bijdrage leveren aan de economie. Zo werken we samen aan een nieuwe, duurzame en
 172 circulaire economie die werkt voor iedereen.

173 De droom van D66 Tilburg:

- 174 • We investeren in een circulaire economie. In 2045 moet Tilburg volledig circulair zijn. Dat is vijf jaar eerder dan de
 175 plannen van de Nederlandse overheid.
- 176 • Met het oog op die transitie naar een circulaire economie ligt het voor de hand dat de gemeente Tilburg het werk
 177 circulair gaat aanbesteden. Daarmee stimuleer je het bedrijfsleven tot circulaire innovaties en verdienmodellen, en
 178 wordt de transitie ook zichtbaarder. De bouw, wegebouw en openbare ruimte bieden hier veel kansen voor.
- 179 • We maken werk van de ruimtelijke inpassing van nieuwe en bestaande bedrijventerreinen, naar een doorwaadbare
 180 omgeving met groene daken en zonnepanelen. Dat doen we samen met het de verschillende Vitaal Verenigingen,
 181 omwonenden en andere stakeholders.
- 182 • We zien kansen om met de regio Tilburg-Breda het economische profiel te verbreden met de sterke kennisbasis die
 183 we hebben richting mens, gedrag en innovatie en de verbinding met toegepaste technologie. De stedelijke
 184 ontwikkelingen in het Kenniskwartier bieden de mogelijkheid om de economische ontwikkeling te koppelen aan
 185 ruimtelijke ontwikkelingen, de woon- en klimaatopgave en mobiliteit.
- 186 • We faciliteren en ondersteunen startende ondernemingen en bieden ruimte aan innovatieve initiatieven.
- 187 • We verbeteren de goederenstromen van en naar bedrijventerreinen waarbij duurzaamheid en veiligheid de
 188 kernwaarden vormen. De waterverbinding van Loven en het Wilhelminakanaal zijn van cruciaal belang als we een
 189 toekomstbestendige schonere economie willen met minder vrachtverkeer op de weg.
- 190 • We zetten in op het verbinden van de gemeente, het onderwijs en het bedrijfsleven. Samen zorgen we voor de
 191 werknemers van morgen.
- 192 • Door de coronacrisis heeft het plaats- en tijdonafhankelijk werken een enorme versnelling gekregen. We
 193 onderzoeken de impact hiervan op de Tilburgse kantorenmarkt en onze kantorenvorraad.

194 Gelijke kansen bieden

195 We zijn trots op de goede, hardwerkende leraren van de vele verschillende onderwijsinstellingen in de gemeente Tilburg. Zij
 196 motiveren en stimuleren hun leerlingen en studenten dag in dag uit met veel energie, kennis en kunde. Het belang van
 197 onderwijs is tijdens de coronacrisis nog duidelijker geworden. De school speelt een belangrijke rol in het leven van kinderen
 198 en hun ouders, studenten en hun leraren, wijken en hun leefbaarheid. In een onderwijsstad als Tilburg moet iedereen volop
 199 kansen krijgen om zijn talenten te ontdekken en te (blijven) ontwikkelen. Talentontwikkeling is namelijk een van de
 200 krachtigste wapens tegen maatschappelijke ongelijkheid. Het maakt niet uit wie je ouders zijn of waar je bent geboren, wat
 201 telt, zijn je ambities en talenten. Goed onderwijs voor iedereen is daarbij de basis.

202 Daarom blijft D66 Tilburg ook de komende jaren stevig inzetten op goed onderwijs. Belangrijke vraagstukken verdienen een
 203 sterke samenwerking tussen het onderwijsveld en de gemeente Tilburg. Wij vinden het belangrijk dat elk kind dezelfde
 204 kansen krijgt, maar zien helaas al op jonge leeftijd grote verschillen ontstaan tussen groepen kinderen in de verschillende
 205 wijken van de stad. De coronacrisis heeft deze kansenongelijkheid in de samenleving nog zichtbaarder gemaakt. Niet elk
 206 kind ontvangt thuis een goede, gezonde maaltijd, krijgt thuis ondersteuning bij het maken van het schoolwerk of spreekt
 207 thuis de Nederlandse taal. Elke scholier en student in Tilburg moet daarnaast, ongeacht zijn onderwijsniveau, een eventuele
 208 beperking, seksuele geaardheid, afkomst of achternaam een stageplaats in de gemeente Tilburg kunnen vinden. Jammer
 209 genoeg is stagediscriminatie nog steeds een groot probleem. We willen dat de gemeente dergelijke ongelijke kansen erkent
 210 en vervolgens wat aan die verschillen doet.

212 De dromen van D66 Tilburg:

213 *Kansen voor elk kind*

- 214 • D66 Tilburg is voor een rijke schooldag voor ieder kind, waarbij kinderen in de eigen buurt kennismaken met onder
 215 meer sport, cultuur, natuur, taal en huiswerkbegeleiding. Het zou mooi zijn als er meer gebruik wordt gemaakt van
 216 het talent en de kennis van de opvangcentra, sportverenigingen en culturele instellingen in de gemeente Tilburg.
 217 Laat het onderwijs aansluiten bij de structuren van de stad en de wijken.
- 218 • D66 Tilburg is voorstander van Integrale Kindcentra voor leerlingen van 0 tot 18 jaar, waar kinderopvang,
 219 basisonderwijs en voortgezet onderwijs samenkomen. De ontwikkeling van het kind staat hierbij centraal.
 220 Initiatieven van partners die hiervoor een eerste stap zetten, wil D66 Tilburg stimuleren en zo nodig ondersteunen.
- 221 • D66 Tilburg is voor peutervoorzieningen voor alle peuters in de wijk. Er dienen gebiedsgerichte acties te komen om
 222 te komen tot het gewenste bereik.
- 223 • Uit onderzoek weten we dat de overgang tussen basis- en voortgezet onderwijs een grote veroorzaker van
 224 kansenongelijkheid is. Met name kinderen uit een lagere sociaaleconomische omgeving worden te vroeg en/of te
 225 laag ingedeeld naar niveau. D66 Tilburg wil dat de gemeente het aanbod van brede middelbare scholen, brede
 226 brugklassen en de aanwezigheid van 10-14-scholen in de gemeente Tilburg stimuleert.
- 227 • D66 Tilburg wil dat het speciaal onderwijs zijn expertise ten gunste laat komen aan het reguliere onderwijs. Een
 228 kind moet niet passend worden gemaakt voor het onderwijs, maar het onderwijs moet passend gemaakt worden
 229 voor het kind, zodat elk kind in de eigen buurt naar school kan.
- 230 • Kansen voor elk kind betekent ook een leerkracht voor iedere groep. Wij willen een intensieve regionale
 231 samenwerking tussen schoolbesturen voor de aanpak van het lerarentekort.
- 232 • D66 Tilburg wil met structureel kleinere klassen en voldoende ondersteunend personeel de werkdruk voor leraren
 233 verlagen, zodat zij zich kunnen richten op hun kerntaak: goed onderwijs verzorgen. Met de verkiezing 'conciërge
 234 van het jaar' onderstrepen we het belangrijke werk van conciërges als het gaat om de veiligheid op school en de
 235 inzet voor ondersteunende zaken.
- 236 • We geven kinderen bij wie een taalachterstand dreigt te ontstaan in een vroeg stadium extra scholing en
 237 ondersteuning, zodat de taal geen barrière (meer) is voor een geslaagde deelname aan de samenleving.

238
239
240
241
242
243
244
245
246
247
248

Duurzame scholen

- D66 Tilburg wil dat scholen de 'gezonde school' stimuleren voor leerlingen. Dat betekent niet alleen schoolkantines met gezond (en lokaal) eten en een goede samenwerking tussen scholen en supermarkten, maar ook groene schoolpleinen en moestuinen, frisse, klimaat- en energieneutrale gebouwen, zonder extra kosten voor afvalscheiding.
- Wij willen dat de gemeente haar rol als tussenpersoon versterkt, zodat onderwijsgebouwen voor meerdere doelen gebruikt kunnen worden. Zo kunnen gymzalen bijvoorbeeld ook gebruikt worden door lokale sportverenigingen.
- Een groeiende stad betekent ook meegroeiende duurzame onderwijsgebouwen. Wij willen dat de gemeente met een meerjarige huisvesting komt. De Nieuwste School moet een nieuwe locatie krijgen. Berkel-Enschot, Biezenmortel en Udenhout groeien sterk: dat betekent ook extra inzet vanuit de gemeente voor een passende oplossing. Toekomstige schoolgebouwen moeten energieneutraal zijn.

249
250
251
252
253
254
255
256
257
258

Mbo, hbo en universiteit

- Wij omarmen studenten en zien hun waarde voor de stad. D66 Tilburg wil dat de gemeente meer stageplaatsen creëert voor studenten van alle onderwijsniveaus (mbo, hbo en universiteit). Dit vergroot de kans dat Tilburgse studenten in de toekomst aan de stad verbonden blijven.
- Om stagediscriminatie tegen te gaan wil D66 Tilburg bewustwording creëren en een gerichte aanpak organiseren door een intensieve samenwerking tussen de gemeente, onderwijsinstellingen en het bedrijfsleven.
- Een veranderende economie vraagt om de werknemers van morgen. Wij willen samen met het hoger onderwijs en het bedrijfsleven maatschappelijke opgaves, zoals baantekorten en toekomstige banen, in kaart brengen en studenten die een opleiding kiezen in zo'n sector, zoals in de zorg, het onderwijs, klimaat of de techniek, helpen bij het vinden van een stageplaats of baan.

259 Tilburg is van en voor iedereen

260 Voor onze Grondwet is iedereen gelijk. Maar dat principe wordt pas waarheid als we ernaar leven: als we gelijke kansen met
 261 en voor elkaar organiseren, elke dag weer. Thuis, op straat, op school en op het werk. Door grenzen te stellen en ons uit te
 262 spreken. Door barrières weg te nemen en springplanken te bieden. D66 Tilburg wil naar een open, vrije samenleving met
 263 échte kansen voor iedereen. Vrijheid en veiligheid moeten er voor iedereen die in Tilburg woont zijn. Tilburg is een diverse
 264 stad, waarin mensen met veel verschillende achtergronden samenleven. Inwoners met verschillende politieke opvattingen,
 265 etniciteit, seksuele geaardheid, zichtbare of onzichtbare handicap, inkomen en levenswijze. D66 Tilburg is trots op deze
 266 dynamische samenleving en wil dat alle inwoners daarin tot hun recht komen. Dat vraagt om een inspanning vanuit de
 267 gemeente, om de rechten van minderheden te beschermen, ze een stem te geven, of om daar waar spanning ontstaat
 268 tussen verschillen te zorgen voor de dialoog, het wederzijds begrip en consensus.

269 De droom van D66 Tilburg:

270 *Geen plaats voor ongelijkheid en racisme*

- 271 • We willen concrete actie in het tegengaan van ongelijkheid en racisme, bijvoorbeeld: naamsverandering van
 272 kwetsende straatnamen, een nieuwe plaats voor het beeld van Petrus Donders, een modern sinterklaasfeest
 273 zonder zwarte piet.
- 274 • In 2023 is het 150 jaar geleden dat er een einde is gekomen aan de slavernij. We willen dat Tilburg daar dat jaar
 275 extra aandacht aan schenkt, bijvoorbeeld tijdens Keti Koti. We ondersteunen initiatieven vanuit de gemeente en
 276 stellen er ook budget voor beschikbaar.
- 277 • Nederlanders die hun achternaam willen veranderen omdat de naam een link heeft met slavernij, lopen nu nog
 278 tegen hoge rekeningen en papierwerk aan. Wij willen het voor deze personen makkelijker maken om de achternaam
 279 te wijzigen.
- 280 • Het onderwijs speelt ook een belangrijke rol als het gaat om een inclusieve samenleving, waar mensen met
 281 verschillende achtergronden en omstandigheden elkaar (leren) ontmoeten, waarderen en elkaar zeker niet
 282 discrimineren. We stimuleren scholen om inclusiviteit en diversiteit actief uit te dragen in woord én daad. Dat
 283 betreft bijvoorbeeld etniciteit, seksuele geaardheid of ziekte en handicap. Een mogelijkheid is contact met elkaar te
 284 zoeken door middel van debat en sport.

285 *Aandacht voor alle vormen van diversiteit*

- 286 • We willen concrete actie in het bevorderen van diversiteit en inclusie, bijvoorbeeld niet meer vragen naar gender in
 287 gemeentelijke formulieren als dat niet nodig is en extra aandacht op (inter)nationale dagen zoals Coming Out Day.
 288 We koesteren organisaties die zich inzetten voor inclusie en diversiteit zoals COC en Roze Maandag.
- 289 • We willen ondersteuning voor vrouwenemancipatie en willen Feniks als kennis- en expertisecentrum behouden.
- 290 • De toegankelijkheid van openbare ruimte en gebouwen moet worden verbeterd. Het Tilburgs Overleg
 291 Gehandicaptenorganisaties (TOG) is hierin een belangrijke partner.
- 292 • We willen aandacht voor diversiteit en inclusie in alle domeinen. Dat betekent kiezen voor gelijke kansen door
 293 ongelijke behandeling. De gemeente moet de verschillende domeinen bij elkaar brengen en zorgen dat speciale
 294 doelgroepen ook kunnen participeren. We willen ons beleid meten aan de Just City Index.
- 295 • Gemeente Tilburg moet zelf het goede voorbeeld geven. De organisatie moet een afspiegeling zijn van de
 296 samenleving, ook in de top. Bij de totstandkoming van beleid en bij besluitvorming moet actief gezocht worden
 297 naar de stem van de minderheid.
- 298 • In de binnenstad is conform de toiletnorm van de Maag Lever Darm Stichting op iedere 500 meter een
 299 toiletvoorziening te vinden. We willen dit uitbreiden en zorgen daarbij voor meer schone, genderneutrale en
 300 toegankelijke openbare toiletten op alle locaties met openbare voorzieningen in de gemeente.
- 301 • Niemand hoort op straat te slapen. Er moet voldoende opvang zijn voor dak- en thuislozen en een aanpak voor de
 302 psychische en fysieke problemen van deze kwetsbare groep inwoners.

- Partners die (deels) door de gemeente gefinancierd of gefaciliteerd worden moeten begeleid worden om vorm te geven aan diversiteit en inclusie. Denk aan een meer divers en inclusiever carnavalsfeest, een toegankelijker kermis, strategisch personeelsbeleid van partnerorganisaties en streng optreden tegen 'Dutch-only'-kamerverhuur.
- Ook D66 Tilburg zelf zal zich blijven inspannen om zo divers en inclusief mogelijk te zijn.

Ondersteuning voor nieuwe Tilburgers

- Het nieuwe Tilburgse inburgeringsbeleid, gericht op participatie, empowerment en taal is wat D66 Tilburg betreft de juiste weg. Daarbij willen nog betere aansluiting tussen inburgeraars en bestaande initiatieven, waaronder sport & cultuur en het verenigingsleven. Ook willen we extra aandacht voor alleenstaande minderjarige vreemdelingen (AMV'ers) die bijna 18 jaar worden.
- De wetgeving die het mogelijk maakt mensen met een onbekende nationaliteit als staatloos te registreren laat al jaren op zich wachten. De huidige wet biedt gemeenten de ruimte om zelf actief inwoners met een onbekende nationaliteit te helpen bij het verkrijgen van de status als staatloze, waarmee zij meer rechten en mogelijkheden krijgen. D66 wil dat de gemeente Tilburg deze ruimte optimaal benut en zich samen met partners inspant om staatlozen en inwoners met een onbekende nationaliteit in beeld te brengen en te ondersteunen.
- Arbeidsmigranten vallen wettelijk niet onder de inburgeringsplicht als zij afkomstig zijn uit de EU. Veel arbeidsmigranten kiezen ervoor om zich voor langere tijd in Tilburg te vestigen. D66 Tilburg wil, samen met het bedrijfsleven en de infrastructuur die gericht is op inburgering, onderzoeken hoe arbeidsmigranten beter ondersteund kunnen worden bij het leren van belangrijke vaardigheden, zoals de taal en het functioneren van de overheid.
- We willen dat arbeidsmigranten de waardering krijgen die ze verdienen. Ze zijn volwaardig onderdeel van onze samenleving en van cruciaal belang voor onze manier van leven, maar zij krijgen helaas niet altijd de erkenning die daarbij past. Daarom starten we een campagne om de bewustwording te vergroten.

325 Gezondheid én geluk blijven voorop staan

326 De coronacrisis heeft het belang van goede zorg en een sterk sociaal vangnet duidelijk zichtbaar gemaakt. Veel mensen
327 hebben tijdens deze gezondheids crisis te maken gekregen met ziekte en verlies. Het aantal mensen met eenzaamheid of
328 psychische klachten steeg, operaties werden uitgesteld en ziektes niet gediagnosticeerd. D66 Tilburg vindt dat iedereen de
329 zorg moet krijgen die nodig is. Door de decentralisaties van de afgelopen jaren heeft de gemeente er met minder geld meer
330 zorgtaken bij gekregen. Die combinatie is uitdagend, maar geeft de gemeente ook nieuwe mogelijkheden om de zorg
331 dichtbij vorm te geven.

332
333 D66 Tilburg zet in op gezondheid, omdat gezondheid vóór zorg en ondersteuning komt. Ons bestuursakkoord van de
334 afgelopen vier jaar heette niet voor niets *Gezond en gelukkig in Tilburg*, waarin met name D66 Tilburg het belang van een
335 gezonde leefstijl liet opnemen. Deze leefstijl, waarin aandacht is voor voeding, sport en beweging, zorgt namelijk voor
336 gelukkigere Tilburgers die langer en gezonder leven. We zien op dit moment echter nog te grote verschillen in gezondheid
337 en levensverwachting tussen inwoners in bepaalde wijken. D66 Tilburg wil dat de gemeente Tilburg in de komende periode
338 blijft inzetten op het stimuleren van een gezonde leefstijl, omdat deze investering gezondheidsproblemen, verschillen
339 tussen wijken en hoge maatschappelijke kosten terugdringt. Dat begint al op jonge leeftijd. Maar ook voor de Tilburgse
340 ouderen hebben we in de toekomst nadrukkelijk aandacht. De dubbele vergrijzing, toenemende dementie en andere
341 ouderdomsziekten stellen de samenleving voor grote uitdagingen. Uitdagingen die wij bij voorkeur op zo'n manier
342 aanpakken dat zowel jong als oud (en iedereen daar tussenin) er baat bij heeft.

343
344 We koppelen 'kansen voor iedereen' aan een realistisch perspectief op bestaanszekerheid. Voor D66 Tilburg gaat het er niet
345 zozeer om zo veel mogelijk mensen boven een bepaalde inkomensgrens te tillen. Liever nemen wij de onvrijheden weg,
346 zodat iedereen zo goed mogelijk zijn eigen doelen en zijn eigen geluk in de hand heeft. Daarbij zien we het belang van een
347 sterke sociale basis en van een samenleving waarin mensen zich vrij voelen om hun zorgen en kwetsbaarheden te delen en
348 waarin je klaar staat voor een ander als het even nodig is.

349 **De droom van D66 Tilburg:**

350 *Gezondheid dichtbij*

- 351 • D66 Tilburg wil dat problemen als verwaarlozing, eenzaamheid, geldzorgen, immobiliteit, overgewicht of
352 alcoholverslaving in een vroeg stadium worden gesignaleerd en aangepakt. We zetten in op sterke buurtteams,
353 waarin mensen als een huisarts(assistent), leraar, wijkcoördinator, buurtcoach, maar ook bewoners plaatsnemen.
- 354 • D66 wil dat investeringen in preventie en bestrijding van onderwerpen als huiselijk geweld, kindermishandeling of
355 armoede meer in samenhang worden gedaan, door een buurt of wijk als geheel te bekijken, want zorg en welzijn
356 staan nooit op zichzelf.
- 357 • Wij streven naar goede voorzieningen voor kwetsbare doelgroepen op passende plaatsen in de wijken en dorpen
358 waarbij de draagkracht van de wijk niet overvraagd wordt.
- 359 • We zetten in op gezonde lucht voor alle Tilburgers. Hierbij streven we de normen van de
360 Wereldgezondheidsorganisatie (WHO) na. We stimuleren schone mobiliteit, zorgen voor voldoende groen in de
361 leefomgeving en verduurzamen onze bestaande en nieuwe bedrijvigheid. Overlast door houtstook willen we zoveel
362 mogelijk voorkomen. We betrekken inwoners bij het verbeteren van de luchtkwaliteit door samen met inwoners
363 meer meetpunten te realiseren.

364 *Mentale gezondheid en eenzaamheid*

- 365 • D66 Tilburg blijft zich inzetten om het taboe rondom psychische klachten en eenzaamheid weg te nemen, zodat
366 het in een vroeg stadium wordt herkend en kan worden aangepakt. We hebben hierbij specifiek aandacht voor de
367 mentale gezondheid van kinderen en jongeren.

- 368
- 369
- D66 Tilburg wil dat, naast het organiseren van fysieke ruimte voor ontmoeting, óók ingezet wordt op de sociale vaardigheden van mensen die eenzaamheid ervaren.

370 *Stimuleren van cultuur, sport en beweging*

- 371
- 372
- 373
- 374
- 375
- 376
- 377
- 378
- 379
- 380
- 381
- 382
- 383
- 384
- 385
- 386
- 387
- D66 Tilburg wil dat de gemeente Tilburg sport en beweging stimuleert door schoolpleinen open te stellen, tijdens en na schooltijd. Ook de hekken van sportaccommodaties moeten vaker open, zodat sport voor iedereen bereikbaar wordt.
 - We willen meer mogelijkheden creëren voor *urban sport en culture* in de directe omgeving.
 - Veel mensen werkten tijdens de coronacrisis thuis en zullen ook in de toekomst misschien meer thuis blijven werken. We willen meer laagdrempelige mogelijkheden voor bewegen en ontmoeten stimuleren. Dat werk ook goed tegen eenzaamheid en bevordert de sociale samenhang in de wijk. We houden hier rekening mee bij de inrichting van de openbare ruimte.
 - D66 Tilburg wil projecten en initiatieven die de verbinding maken tussen kunst en gezondheid stimuleren. Meer dan nu moet dat bewustzijn (en dus ook de financiering) er ook bij de sociale afdeling binnen de gemeentelijke organisatie en de partners in het sociaal domein zijn.
 - Tilburg gaat in navolging van *De sportgemeente van Europa* een paar jaar geleden naar de gezondste gemeente van Europa. Meer water drinken, niet roken, goede voeding, meer beweging en een goede balans tussen fysiek en mentaal zorgen ervoor dat de Tilburger bewust kiest voor een gezonde levensstijl.
 - D66 Tilburg wil projecten en initiatieven stimuleren die de verbinding maken tussen kunst en gezondheid. Meer dan nu moet dat bewustzijn (en dus ook de financiering) er ook bij de sociale afdeling binnen de gemeentelijke organisatie en de partners in het sociaal domein zijn. Een stevig *Arts & Health Centre* helpt daarbij.

388 *Passende zorg*

- 389
- 390
- 391
- 392
- 393
- 394
- 395
- 396
- 397
- 398
- 399
- 400
- 401
- 402
- 403
- 404
- 405
- D66 Tilburg is voor het tijdig en preventief inzetten van zorg. Daar waar zorg nodig is, moeten wachttijden zo kort mogelijk zijn. We vinden het daarbij van belang dat de juiste zorg op de juiste plek wordt geboden om te voorkomen dat problemen verergeren en zwaardere zorg nodig is.
 - De gemeenteraad heeft ingestemd met een nieuwe inkoopstrategie, waardoor de marktwerking in de zorg wordt tegengegaan. D66 Tilburg vindt het belangrijk dat daarmee een oerwoud aan zorgaanbieders wordt tegengegaan, maar wil tegelijkertijd dat er genoeg keuzevrijheid is om in iedere situatie de juiste zorg te bieden.
 - D66 Tilburg wil dat zorgaanbieders in een netwerk intensiever met elkaar samenwerken op een, zodat een patiënt niet meerdere keren zijn verhaal hoeft te doen. De problemen van patiënt spelen zich vaak op meerdere terreinen af (bijvoorbeeld schulden en huiselijk geweld). D66 Tilburg wil dat inwoners centraal staan en zorgaanbieders daaromheen samenwerken, op een probleemgerichte en innovatieve manier.
 - Voor jongeren die zorgondersteuning krijgen, verandert er veel als ze 18 jaar worden. Vanaf die leeftijd stopt bepaalde zorgondersteuning en moeten ze de zorg (opnieuw) zelf regelen. Deze harde knip bij de leeftijd 18 jaar zorgt voor veel problemen. D66 Tilburg wil dat de gemeente deze jongvolwassenen in deze situatie extra blijft ondersteunen tot de leeftijd van 23 jaar.
 - Het programma 'Nu niet zwanger' heeft de afgelopen jaren veel succes geboekt. Het is zelfs door grote steden in het land overgenomen. D66 Tilburg wil dit programma daarom blijven voortzetten.
 - D66 Tilburg wil dat de zorg die wordt aangeboden in Tilburg aansluit bij de culturele diversiteit van onze inwoners.

406 *Bestaanszekerheid*

- 407
- 408
- 409
- 410
- We zetten in op het doorbreken van armoede die in verschillende generaties doorwerkt. Er komen gesprekken met gezinnen om te kijken wat er nodig is, zodat ze via maatwerk perspectief en ontwikkelkansen aangeboden krijgen.
 - Maatwerk betekent ook dat we graag willen zien dat onze inwoners minder afhankelijk worden van de minimaregelingen. Dat wil niet zeggen dat we de minimaregelingen willen afschaffen. Niemand in Tilburg mag door

411 het ijs zakken, dus naast dat we kijken naar wat iemand écht nodig heeft, willen we graag een laatste vangnet
412 behouden.

- 413 • We willen de signaleringsfunctie versterken van docenten, (jeugd)zorgmedewerkers en andere professionals die
414 dichtbij de gezinnen staan. Dat wil zeggen dat als een professional armoede signaleert, die direct terecht kan bij
415 een 'brugfunctionaris' die het gesprek aan kan gaan met de gezinnen. Zo kunnen we preventief en snel tot actie
416 overgaan.
- 417 • D66 wil een drempelvrije voedselbank waar je geholpen wordt als je aanklopt. Eerst de hulp bieden en het
418 vertrouwen winnen, om daarna met elkaar het gesprek te kunnen voeren over hoe iemand het beste structureel
419 geholpen kan worden. We gaan uit van vertrouwen en iemand die om hulp vraagt, die krijgt hulp.

420 *Ouderen*

- 421 • Om ervoor te zorgen dat de ouderen van nu én de toekomst zo lang mogelijk gezond en gelukkig zijn wil D66
422 Tilburg investeren in een kwalitatief hoogwaardige derde levensfase, waarbij iedere inwoner zoveel mogelijk eigen
423 regie houdt over de toekomst en waarbij ze hun kwaliteiten en talenten kunnen blijven inzetten voor zichzelf en de
424 maatschappij.
- 425 • We zetten ons in voor innovatie in de zorgtechnologie, waardoor kwaliteit van leven verder omhooggaat.

426 *Het nieuwe Elisabeth-Tweesteden Ziekenhuis*

- 427 • D66 Tilburg ziet de vernieuwing van het ETZ als een kans voor het ontwikkelen van een toekomstbestendige
428 zorgcampus, voor een gezonde stad en regio.

429 Altijd wat te doen in Tilburg

430 Vrijheid begint met de mogelijkheid je in vrijheid te ontwikkelen en volwaardig te kunnen deelnemen aan wat het leven te
 431 bieden heeft. Elk individu heeft iets anders nodig om tot volle wasdom te komen. Waar de één in zijn vrije tijd ervaart van
 432 een partijtje voetballen, haalt een ander zijn plezier uit vioolles en weer een ander uit het bouwen van een boomhut of het
 433 pakken van een terrasje. Een gezonde balans tussen inspanning en ontspanning zijn cruciaal voor een goede mentale en
 434 fysieke gezondheid. De kansen om je in vrijheid te ontwikkelen zijn echter niet gelijk verdeeld en dat vraagt, als het aan D66
 435 Tilburg ligt, om actie. In Tilburg is gelukkig van alles te beleven. Juichen bij Willem II of de Trappers. Dansen bij Draaimolen
 436 Festival of op koopjesjacht tijdens de Meimarkt. De gemeente speelt hierin een belangrijke rol door organisaties te
 437 faciliteren, bewoners te stimuleren en door voldoende in een bruisende stad te investeren.

438 De droom van D66 Tilburg:

439 *Sport en Cultuur*

- 440 • D66 Tilburg wil kunst- en cultuurbeoefening in de vrije tijd stimuleren en promoten. Voor mensen die minder te
 441 besteden hebben moet een fonds beschikbaar zijn. Dat fonds moet ook benut kunnen worden voor activiteiten met
 442 groepen en in wijken waar cultuurparticipatie laag ligt.
- 443 • We willen onderzoeken hoe cultuurbeoefening in stadsdeel de Reeshof en de omliggende wijken en dorpen beter
 444 gefaciliteerd kan worden, door en voor de inwoners zelf.
- 445 • We ondersteunen het verenigingsleven, zoals sportclubs, koren en muziekkorsten.
- 446 • Georganiseerde en ongeorganiseerde sport gaan we in elkaar verweven. Huidige sportaccommodaties willen we
 447 toegankelijk maken voor elke sporter. De hekken van sportaccommodaties kunnen weg, zodat sport voor iedereen
 448 (op meerdere momenten op een dag) bereikbaar wordt/is.
- 449 • We continueren de investering in groene speelveldjes met sporttoestellen. Daarmee benutten we de kansen die de
 450 woningbouwopgave biedt voor versterking van wijkwinkelcentra, sport-/beweeg faciliteiten en ontmoetingsplekken
 451 in de openbare ruimte.
- 452 • D66 Tilburg wil een toptalentenprogramma waarbij de kunstopleidingen en topsportverenigingen in Tilburg samen
 453 met de gemeente en maatschappelijk partners de krachten bundelen om zo nog aantrekkelijker te worden.
- 454 • We blijven ons inzetten voor geschikt openbaar toegankelijk zwembad in en rondom onze gemeente.

455 *Horeca, detailhandel, toerisme en evenementen*

- 456 • We willen vaart maken met de verduurzaming van horeca en evenementen zoals de kermis en festivals.
- 457 • Met de ontwikkeling van het Stadsforum – groene pleinen, zitgelegenheid en gevarieerd aanbod van horeca –
 458 versterken we de aantrekkelijkheid van het kernwinkelgebied in de binnenstad. Het ondernemersfonds en
 459 binnenstadsmanagement versterken we in hun centrale rol. We zorgen voor voldoende en meerjarige financiering
 460 voor die organisaties.
- 461 • We onderzoeken de mogelijkheid tot brancheren in de Piushaven, Piusplein, Korte Heuvel en Pieter Vredeplein om
 462 meer te kunnen sturen op het karakter van deze gebieden.
- 463 • We zijn voorstander van minder regels en meer maatwerk voor ondernemers in de horeca en retail en
 464 evenementenorganisatoren. Goed accountmanagement is daarbij cruciaal.
- 465 • We investeren in de huidige 'nachthoreca' zodat er ook 's nachts meer te doen valt in Tilburg.
- 466 • We zien het MOB-complex als kansrijke locatie voor evenementen met een uniek artistiek profiel.
- 467 • We stellen een integratie van VVV en citymarketing voor, met een zichtbare locatie in de Spoorzone. We willen het
 468 budget voor citymarketing op zijn minst continueren en indien mogelijk verhogen.
- 469 • We continueren de ingezette lijn van de Tilburgse kermis naar een kermisfestival. Samen met alle partners trekken
 470 we op voor een duurzame Tilburgse kermis in de toekomst, met sfeergebieden voor verschillende doelgroepen.

471
472
473
474
475
476
477
478

- We willen toerisme hand in hand laten gaan met het belang van en voor de Tilburger zelf. We stimuleren partijen die activiteiten, tentoonstellingen of concerten bundelen rondom thema's die voor iedereen herkenbaar en toegankelijk zijn, binnen en buiten Tilburg.
- Veel mensen werkten tijdens de coronacrisis thuis en sommige zullen ook in de toekomst meer thuis gaan werken. Daarom is het nog belangrijker dat de gemeente Tilburg zorgt dat inwoners voldoende kunnen bewegen door het maximale uit de nabije omgeving te halen. Bijvoorbeeld door wandel-, hardloop- en fietsroutes uit te zetten zoals in Moerenburg, amateursportverenigingen te professionaliseren, maar ook door apps te promoten waar mensen elkaar kunnen ontmoeten door te gaan wandelen, hardlopen of fietsen.

479

Kunst en Cultuur in een #stadvanmakers

480

481

482

483

484

485

486

487

Tilburg is een #stadvanmakers. De inzet van de gemeente is daarvoor cruciaal, want het verzorgen en het onderhouden van kunst en cultuur is van groot belang om ze te laten bloeien. Het begint al met kennismaking op jonge leeftijd en toegang voor alle groepen. Vervolgens moet er plaats zijn voor talentontwikkeling en moeten toptalenten kunnen doorgroeien naar een vakopleiding. Na de vakopleiding moet er voldoende ruimte en geld zijn om te kunnen maken. Al die kunst en cultuur moet uiteindelijk van en voor alle Tilburgers zijn. En zo is de hele keten met elkaar verbonden. Kunst en cultuur hebben niet alleen een artistieke, maar ook nog eens een enorme sociale en economische waarde. Een investering die voor D66 Tilburg dus absoluut de moeite waard is en waar alle Tilburgers de vruchten van zouden moeten mogen plukken. Kunst & cultuur voor én door Tilburg!

488

De droom van D66 Tilburg:

489

490

491

492

493

494

495

496

497

498

499

500

501

502

503

504

505

506

507

508

509

510

511

- We willen voldoende werk- en oefenruimte (ateliers), culturele broedplaatsen en regelluwe ontmoetingsplaatsen, zoals de Nachtzuster. We zien kansen in de Kanaalzone voor een dergelijke ontwikkeling.
- We willen het Makershuis extra middelen geven om beginnende makers te begeleiden in hun eerste stappen als professional.
- We onderzoeken mogelijkheden tot nieuwe wijzen van aanvragen en verantwoorden door subsidies toegankelijk te maken via dialoog en samenwerking.
- We koesteren de zogenaamde culturele basisinfrastructuur (BIS) en de kunstenaarsinitiatieven en breiden het succesvolle Makersfonds verder uit.
- We continueren het succesvolle Stadvanmakers-platform, in samenwerking met Citymarketing Tilburg.
- We onderzoeken in gesprek met scholen en jongeren op welke manier we vmbo-leerlingen en mbo-studenten meer kansen kunnen bieden om deel te nemen aan culturele activiteiten.
- We vertrouwen op de kracht van cultuur voor verbetering van de woon- en leefomgeving. D66 Tilburg onderzoekt de mogelijkheden om maatschappelijke dilemma's aan te pakken met behulp van kunst & cultuur.
- We investeren in de visie op kunst in de openbare ruimte. Muurschilderingen geven Tilburg kleur en (h)erkenning. Samen met partners ontwikkelt de gemeente een onderhoudsplan voor bestaande kunst in de openbare ruimte, wat tegelijkertijd als toetssteen geldt voor toekomstig werk.
- D66 Tilburg vindt dat de gesubsidieerde culturele infrastructuur nog onvoldoende een afspiegeling is van de Tilburgse samenleving. Er ligt een belangrijke opdracht voor de gemeente en de gesubsidieerde partners om dit te verbeteren en (h)erkenning te creëren voor iedereen. We onderzoeken hoe de huidige infrastructuur ruimte kan en moet maken voor nieuwe doelgroepen om hun eigen plek te verwerven.
- D66 wil dat kunst & cultuur iets is van jong en oud. Kinderen maken van jongs af aan kennis met kunst en cultuur, dat begint bij voorschoolse educatie. D66 Tilburg wil dat de gemeente Tilburg vervolgens cultuureducatie op alle basisscholen stimuleert.

512 Bouwen aan de toekomst

513 Tilburg gaat de komende 20 jaar fors groeien. In de periode tot 2040 komen er in totaal ongeveer 36.000 nieuwe inwoners
 514 bij in Tilburg, Udenhout, Berkel-Enschot en Biezenmortel. Om te zorgen dat iedereen prettig in Tilburg kan wonen en
 515 werken, zijn er investeringen nodig. Centraal in onze kijk op de stedelijke ontwikkeling van Tilburg staat het idee van Tilburg
 516 als 15-minuten stad. Voorzieningen, ook in het buitengebied, zijn voor iedereen te voet, met de fiets of het OV te bereiken
 517 binnen 15 minuten. Van winkels tot cultureel aanbod, van openbaar vervoer tot een fijn park, van sportgelegenheden tot
 518 horeca, en van scholen tot zorg. Belangrijk hierbij is een goede balans in het verdelen van de schaarse ruimte. Ruimte voor
 519 wonen, energie- en klimaatambities, economische ontwikkeling & werkgelegenheid en het versterken van natuur en
 520 landschap gaan hand in hand. Vanuit deze samenhang bouwen we in verschillende gebiedsontwikkelingen als D66 aan een
 521 aantrekkelijk Tilburg van de toekomst.

522 De droom van D66 Tilburg:

- 523 • We versterken het aandeel van inwoners in de ontwikkeling van hun Tilburg. We organiseren inspraak en
 524 tegenspraak, en laten inwoners actief meebeslissen. We leggen dit vast in overzichtelijk en begrijpelijk
 525 participatiebeleid.
- 526 • We kiezen er als D66 Tilburg voor om de woningopgave zoveel mogelijk te laten landen in bestaande buurten en
 527 wijken en in onze dorpen, waarmee we een impuls geven aan bestaande en nieuwe voorzieningen. We kiezen dus
 528 voor verdichten in plaats van een nieuwe wijk in het buitengebied.
- 529 • We verkennen hoe we in Tilburg Noord, Tilburg West en Tilburg Zuid meer woningen kunnen toevoegen
 530 (verdichten) en hoe we de leefbaarheid, de voorzieningen en de kwaliteit van de leefomgeving kunnen verbeteren,
 531 zowel vanuit fysiek als sociaal oogpunt.
- 532 • We gaan zorgvuldig aan de slag met de verdere ruimtelijke ontwikkeling van onze dorpen. D66 Tilburg kiest ervoor
 533 om zoveel mogelijk binnen en aansluitend op de dorpsgrenzen te bouwen om het omliggende landschap open te
 534 houden en te versterken.
- 535 • We ontwikkelen een architectuurbeleid voor de fysieke ontwikkeling van Tilburg. Hierin beschrijven we hoe we de
 536 kracht en de expertise van architectuur en ontwerp kunnen benutten voor andere maatschappelijke opgaven zoals
 537 eenzaamheid, gezondheid en inclusiviteit.
- 538 • We gaan voortvarend verder met de ontwikkeling van het Stadsforum en de Koningswei. Het Stadsforum wordt hét
 539 centrale levendige plein van de stad en de Koningswei een groen woonmilieu. We realiseren via de
 540 Koopvaardijstraat een open verbinding tussen de Koningswei en de Piushaven en onderzoeken de toepassing van
 541 water hierbij.
- 542 • We gaan aan de slag met de ontwikkeling van het Museumkwartier. We verbeteren de routes en verbindingen met
 543 de Spoorzone en de Binnenstad. We versterken het gebied voor creatief ondernemerschap en als bruisend
 544 stadsdeel waar het fijn wonen en werken is in een bijzondere, cultuurhistorisch waardevolle context.
- 545 • We starten met de transformatie van de Kanaalzone naar een aantrekkelijk en levendig gebied met een mix van
 546 wonen, werken en recreëren aan het water. Hierbij hebben we aandacht voor een goede verbinding tussen de
 547 Oude Stad en Tilburg-Noord, waarmee we fysieke én figuurlijke barrières doorbreken.
- 548 • We continueren de ontwikkeling van innovatief werklandschap Wijkevoort en investeren hiermee in
 549 werkgelegenheid voor Tilburg en de regio. Wijkevoort wordt een groen, klimaatadaptief, duurzaam en circulair
 550 bedrijventerrein voor slimme logistiek, slimme maakindustrie en het mkb. We investeren in de ontwikkeling van
 551 nieuwe natuur op en rondom het werklandschap.
- 552 • Op Stappegoor realiseren we 1.000 nieuwe woningen. Minimaal de helft daarvan bestaat uit sociale huurwoningen,
 553 middenhuur en sociale koop (tot de Nationale Hypotheek Garantie). We geven het Olympiaplein een upgrade en er
 554 komt een openbaar nieuw park, het Stappegoorpark. Daarin komen (gedeeltelijk openbare) atletiefaciliteiten en

- 555 een sportveld voor de onderwijsinstellingen. Daarnaast investeren we in veilige fiets- en wandelpaden en veel
556 groen.
- 557 • We zien grote kansen voor de ontwikkeling van het Kenniskwartier en gaan hier samen met huidige bewoners,
558 bedrijven de universiteit en andere partners in het gebied invulling aan geven. We zien ruimte voor zo'n 8.000
559 woningen en voor economische ontwikkeling rondom het stationsgebied. We investeren in de leefbaarheid van het
560 gebied door fors te vergroenen, in te zetten op duurzame mobiliteit en de Westermarkt een impuls te geven. Samen
561 met het Rijk ontwikkelen we Station Universiteit tot een volwaardig en modern station. Uitgangspunt voor ons is dat
562 bestaande bewoners een plekje in het gebied behouden.

563 Een groene omgeving

564 In een toekomstbestendige en leefbare stad zijn het groen en het water in en om de gemeente heel belangrijk. We zien de
565 stad als een ecosysteem. D66 wil meer en kwalitatief beter groen toevoegen aan Tilburg. In een gezonde omgeving is ook
566 een gezonde waterhuishouding van belang. Ook Tilburg staat voor uitdagingen zoals droogte en wateroverlast.

567
568 De waarde voor ons klimaat en de factor biodiversiteit krijgen een veel zwaardere weging. Om het draagvlak voor meer en
569 beter groen te vergroten, willen we dat de bewustwordingscommunicatie verbetert. Groen kan zorgen voor meer verbinding
570 en verbinding kan zorgen voor meer groen. Wat zou het mooi zijn als Tilburg de sfeer van een Ville Fleurie krijgt!

571 De droom van D66 Tilburg:

- 572 • We investeren extra in gevarieerder en steviger gemeentelijk groen en stimuleren natuurvriendelijk bouwen, met
573 oog voor het stimuleren van de biodiversiteit. We willen meer verticale tuinen, vergroende tuinen en groene daken.
574 We blijven verstening ontmoedigen en vergroening stimuleren, en nemen dat op in het beeldkwaliteitsplan. We
575 gaan ook door met het vergroenen van schoolpleinen.
- 576 • We gaan verder met het versterken van de natuur rondom onze stad en dorpen. Dit doen we door nieuwe natuur
577 toe te voegen, natuurgebieden beter met elkaar te verbinden en de natuur- én recreatieve kwaliteit van bestaande
578 natuur te verhogen. We geven hierbij prioriteit aan Stadsbos013, Landschapspark Moerenburg en Landschapspark
579 Pauwels als groene long rondom Tilburg.
- 580 • We blijven inzetten op meer groene ecologische verbindingen, die goed onderhouden worden, ook binnen de
581 bebouwde kom.
- 582 • We zetten in op een goede verbinding van de wijken en dorpen met groen. Zo willen we de omgeving van
583 Biezenmortel groen aan laten sluiten bij Tilburg.
- 584 • We stimuleren boeren op ecologische landbouw over te gaan. In de stad kunnen we daken gebruiken voor
585 stadslandbouw. Ook stimuleren we de consumptie van lokaal voedsel.
- 586 • Toegankelijk groen moet écht toegankelijk zijn, en moet dat ook blijven. De gemeente laat gemotiveerde bewoners
587 participeren in de keuzes voor het groen, de aanleg en het onderhoud. Dat schept eigenaarschap, waarbij de
588 gemeente de regie houdt.
- 589 • We zetten in op meer communicatie over groen. Meer kennis over de voordelen van voldoende kwalitatief groen
590 (zoals de effecten op klimaatadaptatie, hittestress, herrie, schonere lucht en mogelijkheden voor recreatie) zorgt
591 voor meer waardering van het groen. Net als kennis over de dieren en inheemse plantensoorten je in een bepaald
592 gebied kunt aantreffen en welke soorten goed zijn voor de biodiversiteit. D66 Tilburg wil dat mensen ook beter
593 geïnformeerd worden bij ingrepen in het groen, zodat ook daar het begrip toeneemt.
- 594 • We zetten in op veiligheid en de natuur voor dieren en mensen. Mensen moeten de natuur veilig kunnen bereiken
595 over veilige voetpaden en dieren hebben veilige oversteekmogelijkheden nodig, ook in Biezenmortel. D66 wil
596 loslopende honden weren uit natuurgebieden, en erop handhaven. Lichtvervuiling willen we tegengaan.
- 597 • Goed onderhouden groen is positief voor de veiligheidsperceptie van inwoners. We blijven zwerfafval tegengaan,
598 voor een veilige en schone leefomgeving.
- 599 • Plagen bestrijden we actief, denk aan de eikenprocessierups, rivierkreeftjes en de Japanse duizendknoop.
- 600 • D66 is voorstander van extra speelvoorzieningen in de woonomgeving waardoor kinderen graag buiten zijn.
601 Speeltuinen moeten veilig, uitnodigend en groen zijn, ook voor iets oudere kinderen. Kinderen kunnen daar goed
602 zelf over meedenken. Kinderboerderijen moeten goed onderhouden en ondersteund worden.
- 603 • Waar mogelijk kiezen we voor meer stromend water in de stad, bijvoorbeeld in de vorm van fonteinen en andere
604 waterelementen.
- 605 • Water is een vitale hulpbron en speelt een belangrijke rol voor de leefbaarheid van de stad. Het stedelijk
606 waterbeheer bestaat uit water vasthouden, bergen en afvoeren. We willen regenwater langer vasthouden en

- 607 vertragen de afvoer ervan met behulp van groene daken en wadi's. We stimuleren om regenwater meer te
608 gebruiken om tuinen te besproeien en wc's door te spoelen. Riool- en regenwater vangen we apart van elkaar op.
609 Dit voorkomt vervuiling van oppervlaktewater, zoals het kanaal en onze beken.
- 610 • Niet alleen groen en water zijn belangrijk voor klimaatbestendigheid, ook de bodem verdient aandacht. We geven
611 meer aandacht aan een gezonde bodem met voldoende humus. Zo'n bodem werkt als een spons, en zorgt voor een
612 gezond en rijk bodemleven. We onderzoeken de mogelijkheden voor het benutten van groenafval (maaisel, blad en
613 takken) hiervoor.

614 Goed op weg

615 In een groeiende stad moeten we nog slimmer omgaan met de ruimte die we hebben. Wij willen daarom dat Tilburg een
616 zogenoemde 15-minuten stad wordt. Voorzieningen, ook het buitengebied, zijn voor iedereen te voet, met de fiets of het OV
617 te bereiken binnen 15 minuten. Van winkels tot cultureel aanbod, van openbaar vervoer tot een fijn park, van
618 sportgelegenheden tot horeca, scholen en zorg. Dit verlicht de druk van met name autobewegingen op de openbare ruimte.
619

620 D66 zet zich in voor goede verkeersveiligheid, een goede bereikbaarheid en prettige openbare ruimte met minder haast.
621 Meer rust in het verkeer is beter voor mens, dier en milieu. We willen doorgaan op de goede weg: het doorgaand verkeer
622 weren uit het centrum van de stad, meer ruimte bieden aan de voetganger en de fietser en impulsen geven aan duurzame
623 mobiliteit. Langzaam verkeer krijgt in de hele gemeente prioriteit. Op de tweede plaats komt het openbaar vervoer. De auto
624 komt daar achteraan, waarbij we duurzame vormen van mobiliteit stimuleren.

625 De droom van D66 Tilburg:

- 626 • We zetten vol in op verkeersveiligheid. Veilige fiets- en wandelroutes naar OV-knooppunten, onderwijsinstellingen,
627 kinderopvang, winkelcentra, sportvoorzieningen en recreatiegebieden, zodat jongeren én ouderen zelfstandig
628 kunnen komen en gaan.
- 629 • We kiezen voor ruim baan voor de fiets, maar wel veilig en comfortabel. De inrichting van de weg moet daaraan
630 bijdragen, maar we willen iedereen ook stimuleren om zich aan de regels te houden, met name automobilisten,
631 wielrenners en mountainbikers. We gaan verder met de uitrol van snelfietspaden naar omliggende gemeenten.
- 632 • We maken werk van het autoluw maken van openbare ruimte in woonwijken, van de binnenstad (Dwaalgebied en
633 Cityring), van stedelijke centra, en van zones rond scholen. Sluipverkeer weren we. Waar het autovrij kan, kiezen
634 we voor autovrij.
- 635 • We verlagen de snelheidslimiet binnen de bebouwde kom naar 30 km/uur. Samen met buurten verkennen we of we
636 gebieden kunnen omvormen tot woonerf om de snelheid te verlagen naar 15 km/uur.
- 637 • Het inwoneraantal groeit, en de woningbouw zit in de lift. Het verkeersnetwerk moet daarbij aansluiten. Doorgaand
638 verkeer leiden we zoveel mogelijk om het centrum, de wijken en de dorpen. We zetten in op goede ontsluitingen
639 voor alle wijken en dorpen, knelpunten moeten worden opgelost vanuit het oogpunt van verkeersveiligheid en
640 bereikbaarheid.
- 641 • We streven ernaar dat de omgeving bewegen stimuleert. Wij maken graag een plan met inwoners voor recreatie en
642 sportbehoefte. We willen de natuur toegankelijker maken vanuit de bebouwde kom: veilige wandelmogelijkheden
643 (ook voor buitensporters), een goede verbinding met en tussen recreatiegebieden op korte afstand van de
644 woonomgeving.
- 645 • Om de bereikbaarheid goed te houden, is hoogwaardig openbaar vervoer belangrijk. We willen betere OV-
646 voorzieningen en OV-verbindingen en we blijven dan ook inzetten op een NS-station Berkel-Enschot/ Udenhout,
647 zodat de dorpen goed zijn aangesloten op het OV-netwerk.
- 648 • Meer ruimte voor fietsers, voetgangers en prettige openbare ruimte betekent minder ruimte voor de auto. Dat
649 betekent dat er minder ruimte komt voor parkeren van auto's op straat. Samen met bewoners vullen we de
650 vrijkomende ruimte in.
- 651 • Om duurzame vormen van mobiliteit te stimuleren, zetten we in op een goede laadinfrastructuur. Wij zouden graag
652 een sterkere beleidsmatige koppeling zien met de energietransitie, de gebouwde omgeving en elektriciteit. Zo loopt
653 het bestaande elektranet bijvoorbeeld snel vol in wijken waar relatief veel warmtepompen en e-auto's komen, met
654 alle dilemma's van dien. Nu wordt er nog individueel gekeken, maar de gemeente zou hier een meer collectieve
655 regie moeten pakken om remmen te voorkomen. We stimuleren innovatieve laadoplossingen waarbij laadpunten
656 bijvoorbeeld worden geïntegreerd in lantaarnpalen, prullenbakken en andere voorzieningen in de openbare ruimte.

657
658
659
660
661
662
663
664
665
666
667
668

- We werken toe naar een stadsbreed dekkend netwerk van deelmobiliteit. We verleiden inwoners om het eigen autobezit te verminderen, waardoor er meer ruimte ontstaat voor wonen en groen. We ontwikkelen mobiliteitshubs waar meerdere vormen van deelmobiliteit (zoals auto's, scooters en fietsen) beschikbaar zijn. We zien in de beginfase met name kansen in het gebied rond de binnenstad, de Piushaven en Stappegoor. In een later stadium worden ook wijkhubs interessant. We stellen regels om overlast van geparkeerde voertuigen te voorkomen.
- De laatste jaren neemt de verkeersoverlast in Udenhout toe. Samen met de dorpsraad, de actiegroep Udenhout gaat voor nul en andere belanghebbenden ontwikkelen we een verkeersagenda voor de korte, middellange en lange termijn.
- De afgelopen jaren is het aantal pakketbezorgingen explosief gestegen. De vele verkeersbewegingen van vrachtwagens en bestelbusjes zijn vervuilend en leggen een grote druk op de openbare ruimte. We ontwikkelen daarom strategisch gelegen hubs van waaruit de pakketbezorging via emissieloze voertuigen op een centrale en efficiënte manier plaatsvindt.

669 Veilig en gelukkig in Tilburg

670 Een veilig en gelukkig gevoel wordt voor een groot deel bepaald door het gevoel vrij te zijn. Het veiligheidsdomein verdient
671 daarom afgewogen keuzes, waarbij individuele vrijheden en rechten voorop staan. D66 Tilburg gelooft heilig in de kracht
672 van preventie, maar staat ook voor een stevige aanpak bij overtredingen, om zo de grenzen van de vrijheid voor onze
673 inwoners te beschermen. Het verhogen van de veiligheid en het aanpakken van ondermijnende criminaliteit is een complex
674 vraagstuk. Niet voor niets heeft de burgemeester het manifest 'ondermijnende criminaliteit' ondertekend.

675
676 Voor D66 Tilburg is het belangrijk deze uitdaging integraal te blijven benaderen. Alle mogelijke problemen in de wijk die een
677 voedingsbodem vormen voor het ontstaan van ondermijning moeten bij de oplossing worden betrokken. Denk daarbij aan
678 diversiteit, drugsgebruik, leerachterstanden, gezinsproblematiek, het onderhoudsniveau van de openbare ruimte en
679 schulden. Dit vraagt om nauwkeurige samenwerking tussen die domeinen binnen de gemeente. Niet het probleem, maar de
680 mens moet centraal staan. De PACT-aanpak in Tilburg-West, -Noord en Groenewoud zijn daarvan een mooi voorbeeld. We
681 moeten echter niet naïef zijn en de harde aanpak niet schuwen wanneer die gevraagd wordt.

682 **De droom van D66 Tilburg:**

- 683 • Samen met wijkagenten, jongerenwerkers, scholen en hulpverleners willen we radicalisering, extremisme en
684 polarisatie voorkomen, vroegtijdig signaleren en terugdringen. Dit doen we met integrale aanpak, een
685 preventieprogramma met cultuur en sport en een netwerk van sleutelpersonen.
- 686 • Kansen voor jongeren op de arbeidsmarkt vergroten door het aanbieden van verrijkende cursussen en begeleiding.
687 Jongeren in kwetsbare situaties worden door de gemeente actief geholpen aan een stageplaats of werkplek.
- 688 • Preventief fouilleren en cameratoezicht zijn wat D66 Tilburg betreft enkel wenselijk als dit tijdelijk, doelgericht en
689 proportioneel wordt toegepast.
- 690 • Ex-gedetineerden, vluchtelingen en andere kwetsbare groepen perspectief bieden. Uitzichtloosheid vormt een van
691 de grootste risico's op radicalisering.
- 692 • Wij zijn voorstander van een algeheel afsteekverbod voor vuurwerk. In plaats daarvan investeert de gemeente in
693 volwaardige alternatieven. Hierbij valt te denken aan centrale vuurwerk- en droneshows of alternatieven op
694 wijkniveau. We betrekken inwoners bij de keuze voor alternatieven.
- 695 • We streven naar openheid en transparantie in de coffeeshopketen en vinden dat Tilburg voorop moet lopen met
696 het reguleren van wietteelt. Dit doen we door deel te nemen aan het landelijk wietexperiment en de lobby richting
697 het Rijk. Door het decriminaliseren van de achterdeur van de coffeeshop kan de politie zich concentreren op de
698 illegale wietteelt bestemd voor de export. Bij het reguleren van drugs hoort ook een goede voorlichting, aandacht
699 voor verslavingsproblematiek en de mogelijkheid om bijvoorbeeld XTC-pillen te testen voor gebruik.
- 700 • Werken aan een bovenstedelijke agenda en samen met het buitengebied en de regio samenwerken om
701 bijvoorbeeld afvaldumping tegen te gaan.
- 702 • De politie en BOA's zichtbaar aanwezig in de wijken en dorpen.

703 De twee kanten van digitalisering

704 De wereld digitaliseert. Dat biedt kansen, maar ook gevaren. De voordelen van digitalisering zijn ook in Tilburg zichtbaar. Zo
 705 kan er met behulp van data nog beter worden gemonitord wat de impact is van het beleid. Inwoners kunnen eenvoudig
 706 verschillende burgerzaken online regelen en via hun mobiel of computer een melding maken in de Fixi-app. De gevaren zijn
 707 echter ook te zien. Zo ligt er een tweedeling op de loer tussen inwoners die meer en minder digitaalvaardig zijn. Er is een
 708 risico op schending van privacy als niet transparant is wie er wanneer gegevens verzamelt, deelt en gebruikt. En op (social)
 709 media kan het behoorlijk onveilig zijn door cybercrime, *sexting* en *fake news*.
 710 De mens dient altijd centraal te staan, niet de data. Die verhouding tussen mens en technologie wordt de komende jaren
 711 alleen maar belangrijker. Daarom zijn we blij dat we met Mindlabs straks een kenniscluster hebben om juist op dit vraagstuk
 712 van de toekomst goed voorbereid te zijn.

713 De droom van D66 Tilburg:

- 714 • We willen dat de gemeente bij de inzet van slimme technologie toetst op het waarborgen van de privacy, een
 715 gelijke behandeling van mensen, op vrijheden en rechtsstatelijke bescherming. De gemeente moet ook met
 716 vuistregels aangeven hoe zij technologieën toepast.
- 717 • Inzet van algoritmes is vaak niet transparant. Digitaal etnisch profileren ligt dan op de loer. Wij willen daarom meer
 718 openheid over de inzet van algoritmes door de gemeente. We willen dat de gemeente voldoet aan alle door de
 719 National Cyber Security Centrum (NCSC) gestelde eisen.
- 720 • We willen dat er kritisch gekeken wordt naar alle openbare wifi die de gemeente Tilburg faciliteert.
- 721 • We zijn voorstander van het als open data beschikbaar stellen van gemeentelijke informatie.
- 722 • De stad groeit, dus ons digitale netwerk moet betrouwbaar blijven en meegroeien. Alle werkzaamheden bieden
 723 kansen om waar nodig kabels te vervangen.
- 724 • Specifieke doelgroepen moeten laagdrempelig toegang krijgen tot weerbaarheidstrainingen. Denk aan
 725 socialmediatrainingen en bewustwordingscampagnes over *sexting* op scholen, en cursussen over *phishing* in
 726 buurthuizen en woonzorgcentra.
- 727 • Inwoners van Tilburg dienen altijd toegang te hebben tot en de baas te zijn over hun eigen gegevens. D66 Tilburg
 728 wil waarborgen dat het delen van gegevens en processen altijd volgens de richtlijnen van de privacywet verloopt.
- 729 • Bibliotheek, buurthuizen en wijkcentra zijn een belangrijke partner in het mediawijs maken, bijvoorbeeld via het
 730 Informatiepunt Digitale Overheid. Door analoog hulp te bieden aan mensen die een digitale achterstand hebben,
 731 zorgen we dat iedere inwoner de weg kan vinden in deze tijd.
- 732 • We willen digitale armoede aanpakken. Iedere inwoner moet thuis toegang hebben tot het internet en indien nodig
 733 ook kennis krijgen over het gebruik ervan.
- 734 • We zijn positief over de inzet van robotica en *serious gaming* om ervoor te zorgen dat mensen langer thuis kunnen
 735 blijven wonen.
- 736 • Wij steunen de ontwikkeling van MindLabs als kenniscluster voor sociale innovatie rondom kunstmatige intelligentie

737 Versterk de lokale democratie

738 D66 is opgericht om democratie dichterbij mensen te brengen. Wij willen dat iedereen mee kan doen met onze democratie.
 739 Niet één keer in de vier jaar, maar iedere dag. Het gaat dan bijvoorbeeld om de dienstverlening en transparante
 740 verantwoording van de gemeente en begrijpelijke communicatie richting de inwoners. Het kan ook gaan over experimenten
 741 en vernieuwingen van het democratische systeem zelf. De afgelopen periode hebben we bijvoorbeeld gekozen voor een
 742 partijloze wethouder in het college en zijn we overgestapt van een collegeakkoord naar een bestuursakkoord.
 743

744 D66 Tilburg blijft zoeken naar dit soort mogelijkheden om de democratie nog inclusiever en evenwichtiger te maken. Als ons
 745 de positie gegund wordt om een college te vormen zullen we deze mogelijkheden dan ook verder verkennen. Er zijn
 746 trouwens ook voldoende goede voorbeelden van vernieuwende vormen van besluitvorming. Denk maar eens aan de
 747 verschillende burgerinitiatieven, zoals het spoorpark, of de PACT-wijken, het wijkgericht werken en de Tilburger Tafel van
 748 de Regionale Energie- en Klimaatstrategie (REKS). Om inwoners nu en in de toekomst te betrekken is het belangrijk om
 749 maatschappelijke betrokkenheid te stimuleren. Tilburgerschap is voor ons: mee mogen doen, mee kunnen doen en mee
 750 móeten doen. Ook lokale media spelen een belangrijke rol in het democratische landschap. Tot slot mag ook de rol van de
 751 gemeenteraad zelf onder loep genomen worden. De raad is een volksvertegenwoordiging, dus het verstevigen van de raad
 752 is ook een versteviging van de lokale democratie.

753 De inzet van D66 Tilburg:

754 *Lokale overheid en politiek*

- 755 • We staan open voor nieuwe vormen van coalitievorming, zoals met het bestuursakkoord en de partijloze
 756 wethouder.
- 757 • De leden van de coalitie hoeven het niet altijd met elkaar eens te zijn.
- 758 • Bij de zevende stad van Nederland is het belangrijk dat er een college gevormd wordt van passende omvang, dus
 759 minimaal zes wethouders. Zeker gezien de stijgende verantwoordelijkheden die vanuit het rijk naar de gemeente
 760 komen.
- 761 • De communicatie van de gemeente Tilburg en van de politieke besluitvorming moet beter en veelzijdiger. Er moet
 762 ook rekening gehouden worden met laaggeletterden en anderstaligen.
- 763 • De ambtelijke organisatie moet zelf een goede afspiegeling zijn van de samenleving. Denk daarbij aan een inclusief
 764 en divers personeelsbeleid, verschillende opleidingen en het gericht betrekken van minder vertegenwoordigde
 765 doelgroepen om mee te praten over beleid.
- 766 • Media zijn van cruciaal belang voor een evenwichtige democratie. Daarom continueren wij het mediafonds voor
 767 lokale journalistieke initiatieven.
- 768 • De afgelopen jaren is – mede in de vorm van wijkagenda's – geïnvesteerd in het beter organiseren van de wijken,
 769 waar wijkwethouders zicht op kunnen houden. D66 Tilburg wil dit beleid graag continueren. De agenda ligt er, dus
 770 nu moet er vaart gemaakt worden met de uitvoering.
- 771 • De besluitvorming in de regio wordt steeds belangrijker. Die gezamenlijkheid moet serieus genomen worden. Wij
 772 willen de samenwerking tussen de verschillende gemeenteraden in de regio professionaliseren. We zien het belang
 773 van een sterke regio en staan open voor de mogelijkheden hierin.
- 774 • Lokale democratie is er voor jong en oud daarom moet de raad zich openstellen voor de jeugd en bijdragen aan een
 775 open debatcultuur. D66 wil dat er op verschillende wijze inspraak kan zijn en al vanaf jonge leeftijd de
 776 maatschappelijke verantwoording gestimuleerd wordt.

777 *Inclusieve besluitvorming*

- 778 • We willen de drempel voor het stemmen zoveel mogelijk verlagen om de opkomst te verhogen. Denk daarbij aan de
 779 mogelijkheid om 's nachts te stemmen, of stemmen als beleving, zoals in 013. Stemmen mag leuk zijn!

780
781
782
783
784
785
786
787
788
789

- De nieuwe Omgevingswet gaat grote impact hebben op onze inwoners en de gehele ambtelijke organisatie. Samen gaan we op zoek naar een goede balans tussen het benutten en beschermen van de fysieke leefomgeving, met de regie bij inwoners van de wijken en dorpen. Wat D66 Tilburg betreft verdient deze transitie prioriteit in de volgende bestuursperiode, zowel in bewustzijn, als met middelen en menskracht.
- Het referendum kan een goed instrument zijn om de Tilburgers om hun mening te vragen. We willen bekijken waar verbeteringen nodig zijn in de referendumverordening. De raad moet proactief aangeven of een besluit referendabel is.
- We stimuleren basisscholen en scholen voor middelbaar onderwijs om deel te nemen aan programma's en activiteiten die kinderen in staat stellen om op te groeien met het idee dat het normaal is om mee te denken en te doen in de maatschappij.

790 Een verantwoorde boekhouding

791 De financiën en het weerstandsvermogen van onze gemeente zijn op orde en structureel sluitend. Tegelijkertijd zijn de
792 lasten voor onze inwoners, vergeleken andere gemeentes, relatief laag. En dat terwijl we, ondanks de enorme financiële
793 uitdagingen waar we voor staan, de zorg voor en diensten aan onze inwoners onverminderd op peil hebben weten te
794 houden. Daar mogen we – samen met onze coalitiepartners van de laatste jaren – trots op zijn. Maar dat is geen garantie
795 voor de toekomst.

796 Daarom moeten we bij de les blijven en zorgvuldig met ons geld blijven omgaan. Het gemeentegeld is immers van alle
797 Tilburgers! Dat vereist dat we de balans tussen verantwoord uitgeven en investeren in een gezonde groei van de stad
798 voortdurend moeten bewaken.

799 Wie moet betalen, moet ook kunnen meebepalen. Daarom pleit D66 Tilburg – in samenwerking met alle D66-fracties in den
800 lande – dat we financieel minder afhankelijk worden van het rijk, via een verschuiving vanuit de inkomstenbelasting naar
801 gemeentelijke belastingen. Dat geeft gemeentes meer armslag om eigen keuzes te maken en inwoners de kans om iets te
802 vinden van die keuzes. Het versterkt de lokale democratie. Dit draagt bij aan ons ideaal dat mensen zelf meebeslissen over
803 de keuzes die hun levens raken. Op dit moment zijn gemeenten voor hun begroting vooral afhankelijk van de rijksoverheid
804 en wordt geld nodeloos rondgepompt. D66 wil dat de belastingen in totaal niet stijgen en bij voorkeur lager worden, maar
805 dat de financiering van de gemeenten wordt versimpeld met meer mogelijkheden voor de lokale democratie.

806 Het sociaalliberalisme van D66 bevat ideeën over onze financiën en economie. En ideeën over loon naar werken, over
807 verdelen van de welvaart en beschermen van de zwakkeren. En dus ook ideeën over belastingen. D66 Tilburg wil de partij zijn
808 van een betrouwbare en transparante overheid. Houdbare overheidsfinanciën gaan over de keuze om geen geld op te
809 maken dat je niet hebt of over het bijsturen in de uitgaven door middel van innovaties in de gemeentelijke processen. Om op
810 de lange termijn geen risico's op je hals te halen die je niet aankunt.

811 Daarom wil D66 Tilburg dat we doorgaan met het versterken van de democratische controle over beleidsdoelen en
812 financiën. En vooral over de relatie daartussen. Over investeren in objectieve en meetbare impact en niet in vage processen.
813 Over prestaties waar we de gemeente op aan kunnen spreken. Over een verbeterde controle op de uitgaven van grote
814 projecten, niet ingegeven door wantrouwen maar door samenwerking tussen inwoners en ondernemers, gemeenteraad en
815 college van B&W. Vandaar ook dat we willen investeren in de zeggenschap en organisatorisch vermogen van onze wijken en
816 dorpen.

817 Waar dat gemeentegeld heen moet? Dat moge na het lezen van dit programma duidelijk zijn: een fijne woonplek, een
818 duurzame toekomst en gelijke kansen voor iedereen.

Colofon

Foto titelblad

Jostijn Ligtoet

Foto voorwoord

Saskia Moerman

Teksten door programmacommissie bestaande uit

Tom Borsten

Anneke Dunning

Sander Vredenburg

Sofia Schampers

Bas Verberk (vz.)

Eindredactie

Anneke Dunning

Met dank aan

Alle D66-leden die mee hebben gelezen en gedacht.

De input vanuit de verschillende thema-afdelingen van D66.

Input vanuit landelijke, regionale en lokale (koepel)organisaties.

Dit is een conceptversie die ter besluitvorming zal worden voorgelegd aan de leden. De definitieve versie zal na de behandeling van amendementen en vaststelling worden opgemaakt en gepubliceerd.